

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشکده معماری و شهرسازی

پایان نامه تحصیلی جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته معماری

عنوان

طراحی پل پلیرون ایران در اکسپو ۲۰۱۵ ایتالیا، میلان

استاد راهنما

دکتر بهشید حسینی

استاد مشاور

دکتر علیرضا مستغنی

نگارش و تمقیق

فروغ فروتن جهرمی

بهمن ۹۲

پیشگفتار

«وطن معنوی‌ترین کلام روی زمین است. دوستی‌اش نه در آب است و نه در خاک. دوستی وطن در دل است. در خون است و شاید همان حیات دمنده‌ای است که در تن‌ها بالا و پایین می‌رود.»

"هرمان هسه"

ایران را نه فقط تمدنی چند هزار ساله، نه فقط رنگین‌کمانی از فرهنگ‌ها و هفت اقلیم گونه‌گونش، نه فقط حافظ و رندی و سعدی و شیرین‌سخنی و تهمینه و سهرابش، نه فقط بوعلی و بوریحانش که دانش را در ثریا هم از آن خود ساختند، نه فقط ندای پیچیده در گوش حلاج که "انا الحق"، برای من ایران ساخت، که ایران را به واسطه وطنم قداستی دگر است. آنگونه که ذهنم را امانتی افتاد تا سری بجنانم و قد به افراشتن پرچمش در جهان، برافرازم. به میانجی آنچه در این کوتاه زمان زندگی‌ام آموخته‌ام، مرا ابزاری گران‌سنگ در دست است که جهان رویاهایم را بدان عینیت بخشم. همانگونه که سهروردی گوید:

«... و این سیمرخ پرواز کند بی جنبش و ببرد بی پر و نزدیک شود بی قطع اماکن، صغیر او خفتگان را بیدار کند.»

حربه دستم را معماری خواندم و در سه مقام آن را یارای همراهی در نیل به غرضم یافتم.

اولین فرهنگ است که جانمایه هم‌آره افروغ ملت و سرزمین من است هرچند به قول یوهان گوتفرد فن هیچ واژه‌ای به این اندازه مبهم و نامعلوم نیست. دومین سنت است که چون میراثی ستودنی در امانتگاه ذهن مردمان سرزمینم نگاهبانی می‌شود و از دست یازیدن به آن وهمی از سر بزرگی دارند. و سرانجام سومین مقام را، هویت نام است که هر فرع را بدین اصل معنایی است و من را آزادی در این افتاد تا به مرزی از شناخت این کیفیت سر بسته رسم.

در این رهگذر شاهدم را سنتی دیرین از سرزمینم برگزیدم و چه شاهدی بهین‌تر از معماری سنتی وطنم که سرسرای ورود به هر یک از این مقامات است. چرا که غوطه‌ور از عرفان و تصوف و عروج است و درپی ادغام عقل و دل و فرجام آن قرب. همانگونه که سحی الدین عربی گوید:

«او هست و با او نه پسی است و نه پیشی، نه زیری و نه زبری، نه دوری و نه نزدیکی، نه چونی و نه کجایی و نه کی، نه زمان و نه آن و نه عمر، نه بودی و نه مکانی، و اکنون همان است که بود.»

واحدیست بی وحدت و فردی است بی فردیت، از اسم و مسمی ترکیب نشده است. چه نام او " او"
ست و سمای " او".»

همراه کوله‌باری از ودیعه که از همراهان صاحب مهارتم به من رسیده بود، به دنبال غایتم که
نمودی به پهنه گیتی، به عمق تاریخ و به درازای تمدنم، از هویتم است در کوشش برای رسیدن به آن
قدم در مسیر می‌نهم و دل به یاری حق می‌بندم. امید که فائق افتد.

چکیده

در عصر کنونی، که شاید بتوان آن را عصر جهانی شدن نامید، هر ملتی با تکیه بر پیشینه و توانایی‌های بالقوه خود، در پی نمودی هر چه بیشتر در عرصه جهانی است. در این میان، معماری می‌تواند در نیل به این هدف ابزاری راهگشا باشد. نمایشگاه‌ها، فرصت‌های مهمی، نه تنها برای نمایش قدرت اقتصادی، بلکه قدرت فرهنگی ملت‌ها قلمداد می‌شود. اکسپو، یکی از این نمایشگاه‌ها، و شاید مهم‌ترین اتفاق نمایشی معماری در جهان است که هر کشور با برنامه‌ریزی‌های کلان، نهایت تلاش خود را برای بهره‌گیری هرچه بیشتر از این رویداد مهم، به کار می‌گیرد. اکسپو ۲۰۱۵، که زاده انقلاب صنعتی و از نوادگان «نمایشگاه کالاهای ملل جهان» در هاید پارک لندن، محسوب می‌شود، حلقه فردای این زنجیره مهم جهانی است. این اکسپو، با شعار «تغذیه زمین، انرژی برای حیات»، در میلان ایتالیا برگزار خواهد شد. پاریس ایران نیز هماهنگ با شعار اصلی و همراه با نمودی ایرانی در این اکسپو حضور خواهد داشت. از این رو، این پایان‌نامه در نظر دارد، با روش توصیفی و مطالعه گسترده در مبانی نظری معماری ایران، و همچنین با نگاهی ژرف به سه مقوله فرهنگ، سنت و هویت، در نمودی معمارانه، و باغ ایرانی، در راستای شعار اکسپو، و فرش ایرانی، که خود نمودی از جهان بینی ایرانی است، گامی صحیح در این مسیر بردارد و بار دیگر، ایران را به شایستگی در عرصه جهانی مورد توجه قرار دهد. یافته‌های این پژوهش، تاثیر به سزای سه مولفه مذکور-فرهنگ، سنت، هویت- را بر طراحی پاریس‌ها، و الگوهایی در جهت نمایش معمارانه هر سه مولفه، نشان می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: اکسپوی میلان، پاریس ایران، فرهنگ، سنت، هویت، باغ ایرانی، فرش ایرانی

فهرست

فصل اول: پیشنهاد طرح

- ۱-۱-۱ طرح پرسش: ۱
- ۲-۱-۱ پیشینه پژوهش ۳
- ۳-۱-۱ هدف ۳
- ۴-۱-۱ روش پژوهش ۴

فصل دوم: از پرسش تا شناخت ۶

- ۱-۲-۱ بخش اول: درباره فرهنگ ۶
- ۱-۲-۱-۱ چستی فرهنگ و سیری در مفهوم آن ۶
- ۲-۱-۲ تکامل و تحول فرهنگ ۹
- ۳-۱-۲ نسبت فرهنگ و پیشرفت ۱۱
- ۴-۱-۲ معماری و فرهنگ ۱۲
- ۱-۲-۴-۱-۲-۱-۴ معماری و فرهنگ ۱۴

۲-۲-۲ بخش دوم: درباره سنت ۱۶

- ۱-۲-۲-۱ تعریف سنت ۱۶
- ۲-۲-۱-۱-۲ تعاریف انسان شناسانه از سنت ۱۸
- ۲-۲-۱-۲-۲ تعاریف دینی از سنت ۲۰
- ۳-۲-۱-۲-۲ چستی سنت و سیری در مفهوم آن ۲۱

- ۲۳ ۲-۲-۲- تفاوت نگاه به سنت در غرب و شرق
- ۲۵ ۳-۲-۲- انسان در دیدگاه سنت
- ۲۷ ۴-۲-۲- معماری سنتی
- ۲۸ ۱-۲-۲- اصطلاحات مترادف با معماری سنتی
- ۲۹ ۲-۲-۲- ویژگی‌های معماری سنتی بر اساس تعریف سنت
- ۳۰ ۳-۲-۲- ویژگی معنایی معماری سنتی
- ۳۲ ۴-۲-۲- معمار سنتی
- ۳۴ ۵-۲-۲- سنت در برخورد با مفاهیم معماری
- ۳۴ ۱-۲-۲- ماده
- ۳۵ ۲-۲-۲- سطح
- ۳۶ ۳-۲-۲- نماد
- ۳۶ ۴-۲-۲- هندسه
- ۳۸ ۵-۲-۲- اسلیمی
- ۳۹ ۶-۲-۲- رنگ
- ۴۰ ۷-۲-۲- مفهوم صور سنتی
- ۴۳ ۶-۲-۲- فضا
- ۴۵ ۱-۲-۲- مفهوم مکان از دیدگاه سنت
- ۴۶ ۳-۲-۲- بخش سوم: درباره هویت
- ۴۶ ۱-۳-۲- چستی هویت و سیری در مفهوم آن
- ۴۸ ۲-۳-۲- بازسازی هویت
- ۵۰ ۳-۳-۲- هویت و تحولات آن در فرهنگ‌های مختلف
- ۵۰ ۱-۳-۳-۲- هویت در غرب
- ۵۰ ۱-۱-۳-۳-۲- هویت از دیدگاه مکاتب فلسفی غرب
- ۵۱ ۲-۳-۳-۲- هویت از دیدگاه مکاتب فلسفی شرق و اندیشمندان اسلامی
- ۵۳ ۳-۳-۲- هویت از نظر برخی اندیشمندان متأخر ایرانی
- ۵۴ ۴-۳-۲- عوامل موثر بر هویت بخشی

- ۵۵ ۲-۳-۱- هویت و مکان
- ۵۷ ۲-۳-۲- هویت، انسان و باورهایش
- ۵۸ ۲-۳-۳- هویت و زمان
- ۶۰ ۲-۴- بخش چهارم: درباره جهانی شدن
- ۶۰ ۲-۴-۱- جهانی شدن و مفهوم آن
- ۶۱ ۲-۴-۲- نظریه‌های جهانی شدن
- ۶۳ ۲-۴-۳- فرهنگ و جهانی شدن
- ۶۶ ۲-۴-۴- جهانی شدن و معماری
- ۶۹ ۲-۵- بخش پنجم: ایران در ارتباط با جهان
- ۶۹ ۵-۲-۱- فرهنگ ایران، فرهنگ مدارا
- ۷۳ ۵-۲-۲- جهان‌گردی و گردش‌گری
- ۷۵ ۵-۲-۱- پیشینه گردش‌گری در ایران
- ۷۷ ۲-۶- بخش ششم: درباره معماری ایران
- ۷۸ ۲-۶-۱- تداوم در معماری ایران
- ۸۰ ۲-۶-۱- ویژگی‌های پایا در معماری ایرانی
- ۸۵ ۲-۶-۱- نقش تفکر و جهان‌بینی ایرانی در معماری ایران
- ۸۵ ۲-۶-۱-۲- درون‌گرایی
- ۸۵ ۲-۶-۱-۲- مرکزیت
- ۸۶ ۲-۶-۱-۳- انعکاس
- ۸۶ ۲-۶-۱-۴- پیوند معماری با طبیعت
- ۸۶ ۲-۶-۱-۵- هندسه
- ۸۷ ۲-۶-۱-۶- سلسله مراتب
- ۸۷ ۲-۶-۱-۷- شفافیت و تداوم

- ۸۸ ۲-۶-۱-۸-راز و ابهام.
- ۸۹ ۲-۶-۱-۹-خلوت
- ۸۹ ۲-۶-۱-۱۰-تعداد موزون/توازن حساس
- ۹۰ ۲-۶-۱-۳-معماری معاصر، در پی راهی برای یافتن ریشه‌ها.
- ۹۱ ۲-۷-بخش هفتم: باغ ایرانی
- ۹۲ ۲-۷-۱-پردیس
- ۹۲ ۲-۷-۲-مینیاتور و باغ ایرانی
- ۹۵ ۲-۷-۳-اجزای تشکیل دهنده باغ ایرانی
- ۹۵ ۲-۷-۳-۱-دیوار
- ۹۶ ۲-۷-۳-۲-محیط پیرامون باغ
- ۹۷ ۲-۷-۳-۳-آب
- ۹۷ ۲-۷-۳-۳-۱-آب به صورت کاربردی
- ۹۷ ۲-۷-۳-۳-۲-آب به صورت تزئینی
- ۹۸ ۱.فواره
- ۹۸ ۲.حوض
- ۹۹ ۳.جوی آب
- ۹۹ ۲-۷-۳-۴-فضای سبز
- ۱۰۰ ۲-۷-۳-۵-سایه
- ۱۰۱ ۲-۷-۳-۶-هندسه
- ۱۰۲ ۲-۷-۳-۷-ناظر
- ۱۰۴ ۲-۷-۳-۸-وجه اقتصادی باغ ایرانی
- ۱۰۵ ۲-۸-بخش هشتم: فرش ایرانی
- ۱۰۵ ۲-۸-۱-نمادگرایی در زیبایی شناسی فرش
- ۱۰۸ ۲-۸-۲-نگرش حاکم بر طراحی فرش ایران
- ۱۱۰ ۲-۸-۳-طبقه بندی و تحلیل نمادها و نشانه‌های فرش

فصل سوم: اکسپو و نمونه‌های آن

- ۱۱۳-۳-۱- تاریخچه مختصری از نمایشگاه..... ۱۱۳
- ۱۱۵-۳-۲- اتحادیه بین المللی نمایشگاهها (UFI)..... ۱۱۵
- ۱۱۶-۳-۳- کمیته بین المللی نمایشگاهها (BIE)..... ۱۱۶
- ۱۱۶-۳-۴- تعریف نمایشگاه FAIR , EXHIBITION , EXPOSITION ۱۱۶
- ۱۱۸-۳-۵- اهمیت نمایشگاه..... ۱۱۸
- ۱۱۸-۳-۶- اکسپو..... ۱۱۸
- ۱۱۹-۳-۹- معماری و اکسپو..... ۱۱۹
- ۱۲۱-۳-۹-۱- اکسپوی لندن، ۱۸۵۱: اولین اکسپو..... ۱۲۱
- ۱۲۱-۳-۹-۲- اکسپوی پاریس، ۱۸۶۷: پاریس جهان را دسته بندی می کند..... ۱۲۱
- ۱۲۱-۳-۹-۳- اکسپوی پاریس، ۱۸۷۸..... ۱۲۱
- ۱۲۲-۳-۹-۴- اکسپوی پاریس، ۱۸۸۹: ساختمان های مهندسی مشهور..... ۱۲۲
- ۱۲۲-۳-۹-۵- اکسپوی شیکاگو ۱۸۹۳: قصرهای نمایشگاهی سفید..... ۱۲۲
- ۱۲۳-۳-۹-۶- اکسپوی پاریس، ۱۹۰۰: نگاه بازنگرانه به قرن نوزدهم..... ۱۲۳
- ۱۲۳-۳-۹-۷- اکسپوی سن لوئیز، ۱۹۰۴: زندگی و حرکت، رنگ و هماهنگی..... ۱۲۳
- ۱۲۳-۳-۹-۸- اکسپوی بارسلونا، سال ۱۹۲۹: سنت و مدرنسیم..... ۱۲۳
- ۱۲۳-۳-۹-۹- اکسپوی شیکاگو ۱۹۳۳: یک قرن پیشرفت..... ۱۲۳
- ۱۲۴-۳-۹-۱۰- اکسپوی پاریس، ۱۹۳۷: در سایه جنگ..... ۱۲۴
- ۱۲۴-۳-۹-۱۱- اکسپوی نیویورک، ۱۹۳۹: ساختن جهان آینده..... ۱۲۴
- ۱۲۴-۳-۹-۱۲- اکسپوی بروکسل، ۱۹۵۸: عصر اتمی..... ۱۲۴
- ۱۲۵-۳-۹-۱۳- اکسپوی سیاتل، ۱۹۶۲ و اکسپوی نیویورک، ۱۹۶۴: داستان دو شهر..... ۱۲۵
- ۱۲۵-۳-۹-۱۴- اکسپوی مونترئال، ۱۹۶۷..... ۱۲۵
- ۱۲۵-۳-۹-۱۵- اکسپوی اوزاکا، ۱۹۷۰: پیشرفت و هماهنگی برای بشر..... ۱۲۵
- ۱۲۵-۳-۹-۱۶- اکسپوی سوئیل، ۱۹۹۲: عصر اکتشافات..... ۱۲۵
- ۱۲۶-۳-۹-۱۷- اکسپوی لیسبون، ۱۹۹۸: سال اقیانوس ها..... ۱۲۶

- ۱۲۶ ۱۸-۹-۳- اکسپوی هانور، ۲۰۰۰: انسان - طبیعت - فناوری
- ۱۲۶ ۱۹-۹-۳- اکسپوی آیچی، ۲۰۰۵: حکمت طبیعت
- ۱۲۷ ۲۰-۹-۳- اکسپوی زاراگوزا، ۲۰۰۸: آب و توسعه پایدار
- ۱۲۷ ۱۰-۳- بررسی طراحی چند نمونه پاوویون در اکسپوی پیشین
- ۱۲۷ ۱-۱۰-۳- لهستان در اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای
- ۱۲۸ ۱-۱۰-۳- انگاره طرح
- ۱۲۹ ۲-۱۰-۳- امارات متحده عربی در اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای
- ۱۳۰ انگاره طرح
- ۱۳۰ ۱-۲-۱۰-۳- طرح معماری
- ۱۳۱ ۳-۱۰-۳- ایتالیا در اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای

فصل چهارم: اکسپو میلان ۲۰۱۵؛ "تغذیه زمین، انرژی برای حیات"

- ۱۳۲ ۱-۴- مفهوم اکسپو میلان ۲۰۱۵
- ۱۳۳ ۲-۴- موقعیت سایت نمایشگاه در میلان
- ۱۳۷ ۳-۴- ساخت غرفه بر اساس موضوع اکسپو
- ۱۳۸ ۱-۳-۴- مسایل مهم توسعه پایدار
- ۱۳۹ ۲-۳-۴- شفافیت
- ۱۳۹ ۴-۴- مختصری بر ایتالیا
- ۱۴۱ ۱-۴-۴- میلان
- ۱۴۲ ۲-۴-۴- روابط ایران و ایتالیا

فصل پنجم: طراحی

- ۱۴۳ ۱-۵- مرحله نخست: دغدغه های طراحی
- ۱۴۳ ۲-۵- مرحله دوم: ایده پردازی کلی نگرانه

۳-۵- مرحله سوم: ایده پردازی جزئی نگرانه..... ۱۴۴

۴-۵- مرحله چهارم: مسیر سفر..... ۱۴۵

منابع ۱۴۶

پیوست شماره یک: عرفان و معماری..... ۱۵۱

پیوست شماره دو: نگاهی به روند تحولات معماری معاصر ایران..... ۱۵۶

پیوست شماره سه: مبانی برنامه ریزی فضایی فضاهای نمایشگاهی..... ۱۶۸

فهرست تصاویر

تصویر ۱-۳- پاریس لهستان (سایت اکسپو ۲۰۱۰ شانگهای)..... ۱۲۸

تصویر ۲-۳- پاریس لهستان (سایت شرکت WWAA ARCHITECTS)..... ۱۲۸

تصویر ۳-۳- پاریس امارات متحده عربی (سایت اکسپو ۲۰۱۰ شانگهای)..... ۱۳۰

تصویر ۴-۳- پاریس امارات متحده عربی (سایت رسمی نورمن فاستر و همکاران)..... ۱۳۰

تصویر ۵-۳- پاریس ایتالیا در اکسپو ۲۰۱۰ شانگهای (سایت اکسپو ۲۰۱۰ شانگهای)..... ۱۳۱

تصویر ۶-۳- پاریس ایتالیا در اکسپو ۲۰۱۰ شانگهای (سایت ARCHDAILY)..... ۱۳۱

نقشه محل قرار گیری سایت اکسپو ۲۰۱۵ در میلان ایتالیا (سایت اکسپو میلان)..... ۱۳۳

نقشه سایت اکسپو ۲۰۱۵ مسلان، همراه با نمایش مکان پاریس کشورها (سایت اکسپو ۲۰۱۵ میلان)..... ۱۳۴

مسیر دسترسی کلی در سایت اکسپو ۲۰۱۵ میلان (سایت اکسپو میلان)..... ۱۳۵

ارتباط دو مسیر اصلی در سایت اکسپو ۲۰۱۵ میلان (سایت اکسپو ۲۰۱۵ میلان)..... ۱۳۵

عناصر اصلی سایت در اکسپو ۲۰۱۵ میلان (سایت اکسپو ۲۰۱۵ میلان)..... ۱۳۶

تصویر ۱-۲- مسجد مدرسه آقا بزرگ کاشان (سایت عکاسی آلبرت ویدت)..... ۱۵۸

تصویر ۲-۲- مجلس شورای ملی (سایت فرهنگ ایران)..... ۱۵۹

تصویر ۳-۲- موزه ملی ایران (سایت موزه ملی ایران)..... ۱۶۱

تصویر ۴-۲- دبیرستان انوشیروان دادگر (سایت خبری میراث فرهنگی)..... ۱۶۱

تصویر ۵-۲- ساختمان بانک ملی (سایت SKYSCRAPERCITY)..... ۱۶۲

تصویر ۶-۲- بانک سپه شعبه مرکزی (سایت بانک سپه)..... ۱۶۲

تصویر ۷-۲- برج شهید (خبرگزاری میراث فرهنگی)..... ۱۶۳

تصویر ۸-۲- تئاتر شهر (خبرگزاری فرهنگ)..... ۱۶۳

تصویر ۹-۲- مسجد دانشگاه شریف (خبرگزاری شبستان)..... ۱۶۵

تصویر ۱۰-۲- سالن همایش های برج میلاد (پورتال برج میلاد تهران)..... ۱۶۶

فصل اول: پیشنهاد طرح

۱-۱- طرح پرسش:

از زمان پیدایش شهر، این واحد همزیستی، گروه‌های مختلفی از مردم و فرهنگ‌های مختلف را در خود جای داده‌است. بنابراین ادغام فرهنگ‌های گوناگون، بخش ویژه‌ای از یک شهر است. تجارت و مهاجرت باعث تصادم و ادغام فرهنگ‌های متعدد و نهایتاً منجر به شکل‌گیری سبک منحصر به فرد هر شهر شده‌است. امروزه تمام کشورهای جهان به هویت و آرای فرهنگی توجه بیشتری دارند. در عصر جهانی شدن، گستردگی گونه‌های منطقه‌ای یا جهانی باعث همگون‌شدن فرهنگ‌های شهری می‌شود. امروزه رقابت کشورها در عرصه‌های مختلف بخصوص در عرصه فرهنگی قوت گرفته و هر کشوری برای حفظ و گسترش مرزهای فرهنگی خود تلاش می‌کند.

سرزمین کهن ایران با تمدن چند هزار ساله‌اش تاثیراتی انکارناپذیر در میدان‌های گوناگون تمدن جهانی داشته‌است. جایگاه والای این تمدن تا همین سده‌های میانه بر کسی پوشیده نبوده‌است. ولی سال‌ها بعد و با آغاز دوران پسااستی، سستی ناآگاهی و کم‌توانی-اگرنگوییم ناتوانی-تمدن ایرانی، که از اندیشیدن در بنیان‌های فکری فرهنگ خویش بازایستاده و دچار نوعی هبوط فلسفه خردگرا شده‌بود، چنان شرایطی بار آورد که آن‌گاه که چشم گشود، تمام لایه‌های فرهنگی خویش را درگیر بحران یافت. تا آنجا که بیم حذف فرهنگ ایران از دوران تازه‌ی تاریخ جهان، نبود شناخت درست از ایران نزد بیگانگان و برداشت وهم‌آلود و ناروا از فرهنگ ایران-که منجر به کاهش بازدیدهای گردشگرانه و سهم درآمدی ایران از گردشگری شده‌است-نیاز به کنکاش و جستجوی راه‌های نوین شناسایی سرشت فرهنگی و باززنده سازی فرهنگ بر پایه‌ی این روح تاریخی فرهنگ را به‌وجود می‌آورد.

بی‌گمان هویت و کیستی یکی از مهمترین پرسش‌هایی‌ست که تفاوت‌های ملل مختلف را آشکار می‌سازد. اندیشیدن به مفهوم هویت و چگونگی پاسخ‌دهی به آن، گاه چون بنیان ساختار ذهنی فرد نقش می‌یابد. در دوران ما با دگرگونی‌های سیاسی و فرهنگی پیش‌آمده در جهان-که خشونت و نگاه نادرست به شرق-و ایران-یکی از فراورده‌هایش است-هویت و کیستی به همراه پرسش از فرهنگ بار دیگر دغدغه ذهنی شرقیان شده‌است.

از دیگر سو معماری چونان یک واقعیت اجتماعی، بی‌گمان در لحظه‌های اوجش با فرهنگی عظیم درآمیخته است، سنتی طویل را در پس خویش دارد و نمایانگر هویت یک ملت است. پیوند استوار و ناگسستنی معماری و سه عامل مذکور چندان است که سستی و لغزش در یکی بر معماری اثر

گذاشته و معماری نیز همواره جلوه‌گر راستین غنای هر یک از این عوامل در دوران خویش و جهان‌بینی آفریننده‌اش بوده است.

معماری همچنين به عنوان يك ابزار رسانه‌ای در دنیای رو به رشد کنونی مورد استفاده قرار می‌گیرد که می‌توان اوج آن را در اکسپوهای جهانی دانست. نمایشگاه‌های جهانی، نه تنها در معرفی محصولات جدید ساخت بشر به جوامع و ملل مختلف پیش‌تاز بوده‌اند، بلکه آرمان‌های معماران را نیز در کالبد خویش تحقق بخشیده‌اند. به کارگیری فناوری و حرکت همپای پیشرفت علوم، ویژگی بارز معماری این نمایشگاه‌هاست.

اکسپوی ۲۰۱۵ میلان (بعد از اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای) گردهمایی جهانی دیگریست با شعار اصلی "تغذیه ی زمین، انرژی برای حیات" که پیرامون دغدغه اساسی آینده و حال بشر یعنی غذا و روش‌های تولید آن شامل کشاورزی، باغداری، دامداری و ...، شکل گرفته‌است.

هدف از این تحقیق، طراحی پلویون ایران در اکسپو جهانی میلان به منظور نمایش فرهنگ، سنت و اصالت ایرانی و در عین حال نمایش نوآوری و خلاقیت و فناوری جدید در راستای احقاق شعار اصلی اکسپو و همچنین ارتقاء نحوه ی مشارکت نسبت به ادوار گذشته است که این هدف می‌تواند در قالب طرحی با بهره‌گیری از ایده ی باغ ایرانی و تعبیر منحصر به فرد هویت ایرانی حاصل گردد.

در این مسیر پرسش‌های بیشماری در زمینه‌های گوناگون-گاه موازی و گاه مخالف-پدید می‌آید که تلاش این پژوهش پاسخ‌دهی به بخشی از آن‌ها-و نه همه آن‌ها-با توجه به اندک سرمایه‌ی خویش است.

۱. مطالعه در تاریخ ایران نشان می‌دهد که با وجود فراز و نشیب‌های فراوان، فرهنگ ایرانی همواره در ارتباط و تعامل با دیگر فرهنگ‌ها بوده است و متعاقباً این تعامل بر معماری نیز تاثیر داشته است. این تعامل در دوران کنونی چگونه است و چرا کم‌رنگ‌تر به چشم می‌آید؟

۲. چگونه باید با بازشناسی سرشت خویش، جایگاه فرهنگی ایران را از نو بازساخت؟

۳. کنش سازنده با دیگر کشورها و هنر داشتن و نگه داشتن رابطه درست با دیگر کشورها دیپلماسی نامیده می‌شود. راه‌های بازشناسی پیوند معماری و دیپلماسی چیست؟

۴. معماری همواره جلوه‌گر نموده‌های جامعه خویش است. چونان که فرهنگ یا سنت و حتی هویت. آیا معماری می‌تواند در قالب کالبدی برای نمود این سه عامل در آید؟

۵. برای کسب هرچه بیشتر درآمدهای حاصل از گردشگری چگونه می‌توان واقعیت‌ها را بیان کرد و دیگران را به شناختی شایسته رساند؟ چگونه معماری می‌تواند به عنوان انگیزه‌ای برای بازدید باشد؟

۱-۲- پیشینه پژوهش

نخستین نمایشگاه‌های بین‌المللی (اکسپو) به مفهوم امروزی در سال ۱۸۵۱ در لندن برگزار و اکسپو بعدی در سال ۱۸۸۹ در پاریس برگزار و در آن برج ایفل طراحی و ساخته شد. از آن زمان تاکنون به ترتیب بالغ بر ۶۰ اکسپو جهانی در کشورهای توسعه یافته برگزار شده‌است. کشورمان ایران علاوه بر حضور در اولین اکسپو، در چندین اکسپو پیش از انقلاب (۱۹۶۷ مونترال) و اکسپوهای ۱۹۹۳ کره جنوبی، ۱۹۹۸ پرتغال، ۲۰۰۰ آلمان، ۲۰۰۵ ژاپن و ۲۰۱۰ شانگهای چین، پس از انقلاب اسلامی مشارکت فعال داشته‌است.

اکسپوی جهانی سال ۱۹۶۷ با موضوع کلی "انسان و جهان پیرامونش" در مونترال کانادا شکل گرفت. پاریون ایران با عنوان "هزار و یک چهره از ایران" در این اکسپو شرکت کرد. طراحی پاریون ایران بر اساس فیلیپ‌هایی نشأت گرفته از معماری سنتی ایران که با تزئیناتی به رنگ لاجورد از کاشی معرق اصفهان پوشانده شده بود، انجام شد و به عنوان سمبلی از کشور شعر و ادب مینیاتوری از اشعار حکیم عمر خیام در خروجی پاریون نقش یافته‌است.

اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای با شعار «شهر برتر، زندگی بهتر» برگزار شد. طراحی نمای داخلی و بیرونی کوشک ایران که قرار است بیانگر توان معماری و فرهنگ کشور باشد به شرکت طرح روز واگذار شده که با استفاده از طرح معماری "پل خواجه اصفهان" طراحی و به مسئولان طراحی اکسپو شانگهای ارائه شده‌است. اگرچه بسیاری از کارشناسان طرح ایران را در این اکسپو طرحی غیراستاندارد و به دور از الگوهای معماری دانستند اما در هر حال این طرح به‌عنوان نمادی از معماری غنی ایران معرفی شده‌است.

۱-۳- هدف

فارغ از بد یا خوب بودن، درست یا نادرست بودن، خودی یا بی‌خودی بودن روند تحولات در معماری ایران تا به امروز و نقد آن، آنچه مسلم است، این است که امروز در جایگاهی قرار داریم که

به جهت روشن شدن موضع آینده‌نگرانه‌مان، نیاز وافر و عمیقی به شناخت گذشته‌مان و تحول بزرگ رخ داده در آن نیاز داریم. درواقع باید بدانیم در کجا ایستاده‌ایم تا بدانیم به کجا و چگونه می‌رویم تا بتوانیم خود را بازیابیم و در نظم نوین جهان جایگاهی پایدار و قابل تامل داشته باشیم. پس هدف والای ما شناخت بنیان‌های اندیشگی-فرهنگی‌مان و باززنده‌سازی خویشات خویش‌مان خواهد بود.

جدای از مطالعات نظری، معماری نیز چون ابزاری کارآمد در اختیار ماست. این هردو، اما در کنار شرایط زمانی کنونی قابل بهره‌مندی می‌شود. امروزه از سویی نیازمند شناخت روح فرهنگی و باززنده‌سازی فرهنگ خویش هستیم و از سوی دیگر باید که آن را جهانی کرده، دست از کناره‌جویی برداشته و پای در میدان بگذاریم. چه ابزاری کاراتر از معماری می‌تواند ما را به هدف رهنمون کند؟

در نهایت آن‌که با درکنارهم قراردادن این دست‌آوردها، به اندوخته ارزشمند می‌رسیم که ما را در رسیدن به هدف‌مان که همان بازسازی هویت فرهنگی خویشتن و یافتن جایگاه جهانی شایسته است، یاری خواهد کرد. اهدافی چون:

۱. باززنده‌سازی روح سنت و فرهنگ ایرانی
۲. شاخص‌یابی رویکرد جهان‌گرا در فرهنگ و هویت کنونی
۳. ساماندهی اصول فرهنگ، سنت و هویت پویا و زنده و استخراج معیارهای طراحی
۴. بهره‌جویی از اصول فوق در طراحی معماری
۵. شناخت معماری با محوریت اصل جهانی شدن
۶. معماری چون ابزاری دیپلماتیک
۷. شناساندن فرهنگ و سنت و هویت ایرانی به بیگانگان و رساندن آنها به درکی شایسته از هویت و فرهنگ ایرانی و در نتیجه برانگیختن خارجی‌ها برای سفر به ایران

۱-۴- روش پژوهش

به منظور دستیابی به اهداف یاد شده، گردآوری اطلاعات به دو صورت مطالعاتی (کتابخانه‌ای) و معماری مورد نیاز است. به این صورت که از یک سو با توصیف مبانی فرهنگی، هویتی، تاریخی، اجتماعی و ... و از سوی دیگر تحلیل عناصر و مفاهیم شکل دهنده معماری در بنا و باغ ایرانی، زمینه‌های فکری لازم برای شروع طراحی به دست می‌آید. سپس با توصیف و تحلیل آثار مشابه دیگر چه در داخل و چه در خارج از کشور که مسیر مشابهی را طی کرده‌اند از نتایج کار و مبانی فکری

آن‌ها استفاده می‌کنیم. در نهایت پژوهش متشکل از چهار بخش کلی خواهد بود؛ پیشنهاد طرح، از پرسش تا شناخت، از شناخت تا طراحی و در نهایت طراحی.

بر طبق پیش فرض‌ها و مطالعات به دست آمده شناخت مساله دربرگیرنده دو بحث پیرامون و درون خواهد بود. پیرامون شامل مواردی چون مفاهیم و بررسی‌های فرهنگ، سنت و هویت است و درون نیز متشکل از مسائل وابسته به ایران چون تاریخ، فرهنگ، معماری و ... خواهد بود. نهایتاً نتیجه حاصل از این تحقیقات برآمدی را به ما نشان خواهد داد که رهیافتی جهت طراحی خواهد بود.

فصل دوم: از پرسش تا شناخت

۲-۱- بخش اول: درباره فرهنگ

فرهنگ از جمله واژه‌ها و مفهومی‌های علوم اجتماعی و انسانی است که با وجود کاربرد بسیار فراوان، هم‌سخنی چندانی بر سر تعریف آن وجود ندارد. پژوهش‌گران و نظریه‌پردازان مختلف تعریف‌های متفاوتی از فرهنگ عرضه می‌کنند که گاهی حتا در تضاد از یکدیگر قرار دارند. ولی در تعریف‌ها و نظریه‌های گوناگون درباره فرهنگ یک نکته مشترک وجود دارد و آن این است که فرهنگ، وجه مشخصه انسان و متمایز کننده او از حیوان و نیز عامل هویت بخش به اجتماع‌های انسانی می‌باشد. گروهی فرهنگ را به‌عنوان جلوه‌گاه رشد و تعالی و کمال جامعه انسانی می‌انگارند. برخی فرهنگ را چون مجموعه‌ای از نهادها، ساختارها یا الگوهای می‌بینند که هویت معنوی جوامع را تشکیل می‌دهد و گروهی دیگر به فرهنگ به منزله‌ی اصلی‌ترین تجلی حیات انسانی و مجموعه‌ای از نمادهای مرتبط با یکدیگر می‌نگرند (مهرپویا، ۱۳۸۷). پس برای فهم و شناسایی جامعه انسانی ضروری است تا فرهنگ او را بشناسیم. فرهنگ هویت اصلی هر جامعه‌ای بوده که بدون شناخت آن نمی‌توان به ماهیت هیچ جامعه‌ای و نیز نحوه‌ی ارتباط آن با دیگر جامعه‌ها دست یافت. پس فرهنگ‌شناسی جایگاهی بنیادین در هر نوع مطالعه اجتماعی دارد. انسان‌ها ماهیت خویش را هنگامی بروز می‌دهند که معناهای پیوسته‌ای می‌آفرینند و رفتارهای ثابت و مشخصی برمی‌گزینند. این معناها و رفتارها نیز در نمادها و الگوها و ساختارهای فرهنگی تجلی می‌یابد. بدین منظور در ادامه به مفهوم فرهنگ و تعریف‌های گوناگون پیرامون آن می‌پردازیم.

۲-۱-۱- چیستی فرهنگ و سیری در مفهوم آن

فرهنگ از متن قدیمی اوستایی و پهلوی فرهنگ است. فرّ به معنای پیش و هنگ به معنای قصد و آهنگ است. هنگیدن و آنجیدن به معنای بیرون کشیدن و بیرون آوردن. واژه آهنگ به معنای قصد و اراده و عزم و همچنین موزونی در ساز آواز است. فرهیختن و فرهختن و فرنجدن از همین ریشه است. به معنای آموختن ادب، تربیت کردن، واژه فرهنگ در زبان پارسی پیشینه کهن و دیرینه دارد و نه تنها در اولین نثرهای فارسی دری، که در زبان پهلوی هم بسیار دیده شده است. (فرهنگ چیست؟، ۱۳۸۶) در زبان فارسی از مصدر فرهیختن، واژگان بسیاری جدا شده است، از جمله خود واژه فرهنگ. فرهیختن به معنای علم و ادب و هنر می‌باشد و در زبان پهلوی، فرهنگستان به معنای